



सातै महादेशको सर्वोच्च शिखरमा
सुस्मिता मास्के



- अमिका राजथला

अधिकांश मानिस हिम शिखर हेरेर मात्र रमाउने गर्छन्, हिमाल चढने भनेपछि यत्तिकै आत्तिन्छन् तर काठमाडौंको केन्द्र (बसन्तपुर)मा सन् १९७९ नोभेम्बर १९ जन्मिएर हुर्के बढेकी सुस्मिताले हिमशिखर चढने मात्र होइन विश्वका सातैवटा सर्वोच्च शिखर चुम्ने साहस जुटाउनुभयो, सफल हुनुभयो र, सातै महादेशका सर्वोच्च शिखरहरू आरोहण गर्ने पहिलो नेपाली महिला बन्नुभयो । यसैले पर्वतारोही सुस्मिता मास्के निकै खुशी हुनुहुन्छ । नहुनु पनि किन ? उहाँ आफ्नो सफलतामा गौरवान्वित त हुनुहुन्छ नै सम्पूर्ण नेपालीलाई पनि गौरवान्वित तुल्याउनु भएको छ ।

उहाँले तीन पटक सगरमाथा आरोहण गरेकोमा दुई पटक सफल हुनुभयो, जुन सगरमाथा चढने लालसा अधिकांश पर्वतारोही तथा विशेष रुची राख्ने व्यक्तिहरूले पालेका हुन्छन् । उहाँले सन् २००८ र २०११ मा सगरमाथा (८,८४८ मिटर) को सफल आरोहण गर्नुभएको थियो । सन् २०११ मा सुस्मिताले सगरमाथा तेस्रो पटक आरोहण गर्नुभएको थियो, टोलीमा उहाँ एकै महिला हुनुहुन्थ्यो ।

काठमाडौंमा जन्मेहुर्केको कारण उहाँले गाउँले जीवनमा जस्तो धेरै दुःख गर्नुपर्दैनथ्यो, डाँडा काँडा चढनुपर्दैनथ्यो । भारी बोकी हिंड्ने भनेको उहाँको कल्पनाभन्दा बाहिरको कुरा थियो । तर पनि हिमशिखर चुम्ने लालसामा उहाँले भारी बोक्ने, पहाड चढ्नेदेखि आवश्यकता अनुसारका सबै तालिम लिनुभयो । पद्मकन्या क्याम्पसबाट अंग्रेजी विषयमा स्नातकोत्तर गर्नुभएकी सुस्मिताको पहिचान नै पर्वतारोहीका रूपमा हुन गयो ।

आफ्नी सानीमा द्रौपदी श्रेष्ठ नेपाल पर्वतारोहण संघमै काम गर्ने भएकोले उहाँकै प्रेरणा तथा परिवारको सहयोगले आजको अवस्थामा पुगेकी सुस्मिता आफ्ना शुरुका दिन सम्झँदै भन्नुहुन्छ-“भारी बोकेर पर्वतारोहण गर्न त्यति गह्रो परेन जति काठमाडौंको भएकै कारण ठाउँठाउँमा विभिन्न शब्दवाणहरू खेप्नु पर्दथ्यो । कति ठाउँमा मान्छेहरूले हेला गर्दथे, काठमाडौंको थानकोट नकाटेको मान्छे काम लाग्दैन भन्थे । यसरी होच्याउने धेरै नेपाली साथीहरू नै थिए । उनीहरू भन्थे- ‘घरमा बसेर नडमा पालिस लगाएर नबसीकन यहाँ आएर नड खियाउन आएको?’

बुबा शिवराज मास्के तथा आमा सानु माया मास्केकी छोरी सुस्मिताको पातलो (तत्कालीन अवस्थाको)नपत्याउँदो शरीरलाई हेरेर कति ठाउँमा ‘तिमी यस्तो सानी

छौं, हामी ब्यागमा बोकेर लान्छौं' भनेर जिस्काउने पनि थिए । हुन पनि उहाँले काठमाडौंको तुलनात्मक रूपमा राम्रो मौसममा आरामले बस्न चाहनुभएन । काठमाडौंमै तालिम लिएर पर्वतारोहण गर्दा सुरुका दिनमा सामान पनि राम्रो थिएन । उहाँको परिवारमा हिमाल आरोहणमा लाग्ने मान्छे कोही पनि थिएनन् । साथै थाहा भएको सामान पनि महंगो भएकोले किन्न सक्ने अवस्था थिएन । यही भएर उहाँले सबै सामान सापटी लिएर जानुभयो । सामान नराम्रो भएको कारण सगरमाथा आधार शिविरमामा पहिलो पटक जाँदा हरेक दिन ज्वरो आउँथ्यो, चिसोले । स्लिपिड ब्याग राम्रो थिएन । अवस्था बुझेर आरोहण दलमा आएका शेर्पा दाइहरूले एउटा ठूलो म्याट्रेस दिए । त्यसपछि भने उहाँको स्वास्थ्य सामान्य भयो, ज्वरो पनि निको भयो ।

सन् २००३ मा पहिलो पटक हिमाल चढदा सुस्मिताको पर्वतारोहणमा जाँदा लगाउने, हिमाल चढदा लगाउने जुता थिएन । पर्वतारोहणका सामान किन्न पनि महंगो । त्यसैले शेर्पा दाइको जुता लगाउनुभएको थियो, जुन ४ साइज ठूलो थियो । 'आइस वाल'मा हिड्ने बेलामा जुता निस्किरहेको हुन्थ्यो । न्यानो पार्ने राम्रो एउटा ज्याकेट नहुँदा चारपाँच वटा पातलो ज्याकेट लगाएर आइसल्याण्ड पिक आरोहण गर्नुभएको दिनलाई उहाँले बिसन सक्नुभएको छैन । हिमाल चढाको चुनौती आफ्नै ठाउँमा छ, त्यो भन्दा पनि मान्छेको व्यवहार (एटिच्युड)ले एकदमै गाह्रो भएको सुस्मिताको अनुभव छ ।

सुस्मिताले पहिलो पटक सगरमाथा आरोहणका लागि जाँदा सफल हुनुभएन तर हार मानेर बस्नुभएन । दोस्रो पटक सन् २००८ मा उहाँले १० जना समावेशी महिला पर्वतारोहीको नेतृत्व लिनुभयो र मई २२ मा सगरमाथाको शिखर चुम्न सफल हुनुभयो । यो सफलता उहाँको लागि अद्वितीय थियो । सगरमाथामा उहाँले पहिलो पटक सफलता प्राप्त गर्दा गरेको अनुभव र पछिल्लो पल्ट सन् २०१४ डिसेम्बर ६ मा अन्टार्कटिकाको सर्वोच्च शिखर भिन्सन म्यासिफ आरोहण गर्दाको अनुभव एउटै थियो- संसारका सबै सर्वोच्च शिखर चुमेर प्राप्त गरेको असिम विजयोत्सव !

उहाँलाई थाहा थियो कि अन्टार्कटिका महादेशको भिन्सन म्यासिफ आरोहणपछि सातै महादेशको सर्वोच्च शिखर आरोहण गर्ने पहिलो नेपाली महिला बन्दैछु भन्ने कुरा । त्यो उहाँको लक्ष्यको अन्तिम हिमाल थियो । कुन दिन हुने भनी निर्णय

गर्न मात्रै बाँकी थियो । ती दिनमा उहाँ हिमाल चढदाका आरोह अवरोहका हरेक दिन, सबै कुरा सम्झनुहुन्थ्यो- पर्वतारोहणको १२ वर्षमा पाएका दुःख, सफलता, असफलता, सहयोग गर्ने-नगर्ने मान्छे, खुट्टा तान्ने मान्छे-धोका दिएको मान्छे । अन्तिम ६ घण्टा हाइक्याम्पबाट समिट जाने दिन उहाँले फेरि सबै मान्छे सम्झनुभयो, जसमा आफ्ना सहयोगी मान्छेहरू सम्झन छुटाउनुभएन । उहाँ आफूलाई गौरवान्वित तुल्याउँने त्यो दिन सम्झँदै भन्नुहुन्छ- “साथीहरूलाई समिट गएपछि म रँदिन भनेको थिएँ । मेरो साथीहरूले अब हामी त रुन्छौँ है भन्दै थिए । टिमको एक नर्वेजियन साथीले ‘सुस्मिता, तिमिले त गन्थौ !’ भन्दा आँखाबाट आँसु आइहाल्यो । त्यो समयलाई आँखामा सजाउँदै उहाँ अगाडि भन्नुहुन्छ- सामान्यतया शिखरमा जाँदा (जुन हिमालमा जाँदा पनि) शिविर कहिले पुगौँ जस्तो हुने तर त्यो दिन ५ घण्टा हिड्यौँ, हरेक सेकेण्ड रोमाञ्चक हुँदै गएँ । त्यो दिन नसिद्धिए हुन्थ्यो जस्तो लाग्यो । जति पनि हिँडिरहौँ जस्तो लागेको थियो ।”

सामान्यतः पर्वतारोहीले शिखरमा पुगेपछि फोटो खिच्ने, झण्डा गाड्ने तथा आफ्नो उद्देश्यअनुसारका क्रियाकलाप गर्ने गर्छन् । पर्वतारोही सुस्मिता भन्नुहुन्छ- “फोटो खिच्ने र झण्डा फहराउने बाहेक हामी केही गर्दैनौँ किनकी शिखरमा धेरै बेर नबस्नु नै राम्रो । शिखरबाट तल आउने बाटो पनि लामो हुन्छ । हामी बढी उत्साहित हुँदैनौँ किनकि फर्किने बेलामा पनि धेरै चुनौतिहरू आउँन सक्छ । मौसम खराब हुन सक्छ, दुर्घटना हुने चान्स बढी हुन्छ । त्यही भएर सचेत भएर बिस्तारै तल फर्किन्छौँ । हिमालको शिखर विभिन्न क्रियाकलाप गर्ने ठाउँ होइन र गर्दैनौँ पनि ।”

सुस्मिताले योजना बनाएर पर्वतारोहण गर्न थाल्नु भएको होइन, पर्वतारोहण शुरु गर्दा संसारका सर्वोच्च शिखर चुमौला भन्ने सोचिएको पनि थिएन तर हिमालको आकर्षणले एक तमासले तानिरहयो । यो आकर्षणले गर्दा उहाँले सातै महादेशका सर्वोच्च शिखर त चुम्नुभयो तर ऋणको भारी पनि बोक्नुभयो । संसारका सबै शिखर चुमेको उल्लास एकातिर थियो भने ऋण तिर्ने बोझिलो चिन्ता पनि थियो । हुनत उहाँलाई दुई वटा सर्वोच्च हिमाल आरोहण गर्न प्रायोजक भए तर बाँकी पाँच वटा हिमाल चढ्न ऋण नै काढ्नु पर्यो । ऋण नै गरेर भए पनि संसारका सबै सर्वोच्च शिखर आरोहण गर्ने पहिलो नेपाली महिला बनिसक्दा पनि “अब पुग्यो” भन्ने मनस्थितिमा उहाँ पुग्नुभएको छैन ।

सुस्मिताले पर्वतारोहणका क्रममा आफूलाई प्रायोजन गर्ने संस्था, देशको झण्डा तथा आफ्नो संस्था खुडकिलोको झण्डा फहराउनुभयो । सन् २०११ मा सगरमाथा आरोहणका लागि यती होलिडेजले प्रायोजन गरेको थियो भने अर्जेन्टिनाको सर्वोच्च शिखर चढ्न गैर आवासिय नेपाली (एनआरएन) शेष घले र उनकी पत्नी जमुना गुरुडले सहयोग गरेका थिए । उहाँ भन्नुहुन्छ- “मेरो खासै बचत त थिएन तर गहना बन्दकी राखेर पनि आरोहणको खर्च जुटाएँ ।”

२००८ मा ‘एभरेष्ट एक्सपीडिसन’ सकेपछि १० जना मिलेर ७ वटा सर्वोच्च शिखर आरोहण गर्ने भनेर गरिएको पत्रकार सम्मेलनमा सुस्मिता पनि हुनुहुन्थ्यो । तर उनीहरूसँग विचार मिलेन, त्यसैले उहाँले त्यो समूहलाई छोडनुभयो । उक्त समूहका समावेशी महिला पर्वतारोहीहरूले पनि २०१४ डिसेम्बर २३ तारिखका दिन अन्टार्कटिकाको भिन्सन म्यासिफ आरोहणपछि सातै महादेशको सर्वोच्च शिखरहरू आरोहण कार्य सिध्याएका थिए । तर सुस्मिताले यी सबै आरोहण कार्य २०१४ डिसेम्बर ६ तारिखमै सिध्याएर १९ तारिखका दिन काठमाडौँ आईपुगनुभएको थियो ।

यस कार्यका लागि सुस्मितालाई भारतीय साथी सत्यरुप सिद्धान्त, जो सुस्मिताबाट प्रेरित मात्रै थिएनन्, ७ समिटका लागि आमन्त्रणा पनि गरे । यस आमन्त्रणले सुस्मितालाई निकै खुसी तुल्यायो र सहर्ष स्वीकार्नु भयो । उहाँ भन्नुहुन्छ- “सधैँ हिमाल पाउन सक्छु कि सकिदैन, अहिले सपना पुरा गर्छु भनी उनीहरूसँगै सहभागी भई युरोप गएँ । हिमाल आरोहण गर्दा नाम कमाइन्छ मलाई थाहा छ, सन् २००३ देखि नाम पनि कमाइरहेकी छु । मेरो लागि हिमाल चढनु भनेको पैसा र नामसँग जोडनुभन्दा पनि हिमाल एउटा आध्यात्मिक यात्रा (स्पिरिच्युअल जर्नी) हो, ध्यान (मेडिटेशन) हो, जीवनमा भएका दुःखहरूलाई भुल्ने एउटा बाटो हो ।”

उहाँले सात महादेशको सर्वोच्च शिखर आरोहणको कुरालाई आरोहण पछि मात्र चर्चामा ल्याउनुभयो, जानु अगाडि कुनै घोषणाका कार्यक्रम भएनन् । किन त ? सुस्मिताको कथन छ- “कारण हो, प्रतिस्पर्धा । कति ठाउँमा काम गरेर देखाएपछि कुरा गर्नु राम्रो हुन्छ । मेरो ध्यान बढी प्रचार गर्नुभन्दा शिखर चढेर सिध्याउनुमा थियो ।”

पर्वतारोहणमा जानु भनेको जीवनलाई हत्केलामा राखेर जाने चुनौतिको रूपमा लिइन्छ । यी सर्वोच्च शिखरहरू चढ्ने क्रममा सुस्मिताले धेरै त्यस्ता दुर्घटनाको सामना गर्नु परेन तर माउन्ट मिक्नेनीमा, उत्तर अमेरिकाको उच्च हिमालमा शिखरबाट फर्किँदा भने नराम्रो दुर्घटना हुने संभावना नजिकैबाट टरेको थियो । एउटै डोरीमा बाँधिएका पर्वतारोही मध्ये एक जना लड्दा पाँचै जना 'स्टिप डाउन'मा जाने संभावना थियो तर २ जनाले रोकेको कारण त्यो दुर्घटना ट्यो । सन् २०११ मा आमादब्लम आरोहणमा पनि भन्डै मृत्युको सामना भयो । बिहान १० बजे शिखरमा पुग्ने योजना थियो तर ढिला भएर दिउँसो साढे चार बजे शिखर पुगेका थिए, तल फर्किने बेलामा मौसम खराब भएको थियो ।

एक पटक, हिमाल चढ्ने क्रममा खुट्टा चिसो भएर चलेको थिएन । साथीहरू कति पछाडि कति अगाडि गइसकेका थिए । जीवन यहीं सकियो भन्ने लाग्यो, एकदमै गाह्रो भएको थियो, परिवार सम्झनुभयो । तर, आत्मविश्वासी सुस्मिताले भन्नुभयो- “निराश हुँदिन भनी म कराएँ, सहयोगको लागि । लाइट मात्र देखिन्थ्यो, २ जना शेर्पा आरोही फर्केर रोकिएर बसे तर मलाई भर्न सजिलो हुने कारणले म नै उनीहरू भएको ठाउँसम्म गएँ । घुँडामा घाउ भयो । घरमा आएर लेप लगाएपछि बल्ल निको भयो, दुई महिना आराम गर्नुपर्थ्यो । त्यसको एक हप्तामा नै सगरमाथाको तेस्रो पटकको आधार शिविरमा गएँ ।”

सगरमाथाको मामिलामा आधार शिविरबाट शिखर पुग्न बाटोमा ८ देखि १२ घण्टा लाग्छ । बिहान हिँड्दा राति पुगिन्छ शिखरमा । राति हिडेर बिहान शिखर पुगियो भने पुरै दिन रहन्छ, तल भर्नलाई । रातमा चढनलाई सजिलो हुन्छ । आमादब्लममा विहानै चढिन्छ । कुनै पनि हिमालको समिटमा बिहानै पुग्न पाए समयमै फर्कन पाइन्छ, राम्रो हुन्छ । १२ बजेपछि हावा चल्छ नेपालको हिमालमा । आन्टार्टिकामा २४ घण्टा नै उज्यालो हुन्छ । तर राति एकदमै चिसोले गर्दा हिँड्न गाह्रो हुन्छ । साँझ गए पनि उज्यालो नै हुने कारणले यहाँको चढाई भने उहाँको समूहले ढिला नै सुरु गरे, क्याम्पबाट विहान ९ बजे । दिउँसो ४ बजेतिर शिखरमा पुगेका थिए ।

आन्टार्टिकामा शिखरमा पुग्ने बेलामा “अब मेरो अभियान पूरा भयो !” भन्ने कुराको अनुभूतिले सुस्मितालाई रोमाञ्चित तुल्याएको थियो । यो क्षणलाई उहाँ बारबार मानसपटलमा सजाउनुहुन्छ । उहाँ अगाडि भन्नुहुन्छ-“त्यो रोमाञ्चक पल

थियो मेरो लागि । २००५ मा सगरमाथा शिखरको नजिकैबाट म फर्किनुपरेको थियो । २००८ मा समिटमा पुग्दा घर फर्के जस्तो लाग्यो ।”

“पर्वतारोहणका बेला तल हेर्दा हिमाल र बादल आफूभन्दा पनि मुनि देखिन्छ, सुन्दर प्राकृतिक चित्रकला जस्तै । धेरै चोटि ट्रेक गर्दा म एकलै हुन्छु । त्यस्तो बेलामा परिवारको सदस्य र मिल्ने साथी भए हुन्थ्यो, उनीहरूले पनि सौन्दर्यपान गर्न पाउँथे भन्ने लाग्छ” उहाँ आफ्नो रोमाञ्चक अनुभव सुनाउनुहुन्छ ।

सफलता र पुरस्कार एक अर्काको पर्याय हो । सफलतासँगै परिवारको साथ र पुरस्कार पाउनु भनेको सुनमा सुगन्ध हो तर सुस्मिताले परिवारको साथ त भरपूर पाउनुभयो तर सफलताको जुन उचाइ छ त्यत्तिको पुरस्कार भने पाउनुभएको थिएन तर सर्वोच्च शिखरहरूको सफल आरोहण पछि भने पुरस्कारको संख्या हवात्तै बढ्यो । अघिल्ला पुरस्कार गन्दै उहाँ भन्नुहुन्छ, “मैले पाएको पुरस्कार भनेकै नवदेवी सम्मान र डेनिस राजदुतावासले मिलिनियम डेभलपमेन्ट गोल (सहस्राब्दी विकास लक्ष्य)को टिममा अफर गरेको थियो, त्यो मेरो जीवनको ठूलो पुरस्कार थियो । धेरैजसो नाम कमाउँछन्, संसारले उनीहरूलाई चिन्छन् तर आफ्नो परिवारले उनीहरूलाई मान्यता दिँदैन, थोरैलाई मात्र हुन्छ । सफलताले घरबाहिर व्यापकता पाउँछ तर परिवारले बुझ्दैनन् । तथापि मेरो परिवारले बुझे र मेरो सपनालाई साथ पनि दिए ।”

सुस्मिता मास्केद्वारा नेतृत्व गरिएको टोलीलाई सम्मान कार्यक्रम राखिएको थियो । सबैलाई सहभागीताको सम्बन्धमा माइकिड गर्दा उहाँको आमाले सुन्नुभएछ । आमा एकदमै खुशी भइन् र घरमा आएर अनुहारभरि चुमिन्, “तिमीले हामीलाई गौरवान्वित तुल्यायौ” भन्दै । यो नै सुस्मिताको लागि सबैभन्दा ठूलो पुरस्कार थियो ।

नेपाल पर्वतारोहण संघले महिलाको लागि कोटा राखेको हुन्छ । महिला पर्वतारोहीलाई तालिम दिन सबैलाई बढुलिन्छ । पुरुषले प्रतिस्पर्धा गर्नुपर्छ तर महिलालाई प्रोत्साहन नै दिइन्छ । यति हुँदाहुँदै पनि तालिम मात्र भएर नहुने सुस्मिताको अनुभव बोल्छ । उहाँ भन्नुहुन्छ, “लुगा, जुत्ता, स्लिपिड व्यागजस्ता सामान महँगो छ । त्यो सामान्य नेपाली महिलाले जुटाउन सक्दैनन् । आरोहणमा

त्यति अवसर पाउँदैनौं, प्रमुख नेतृत्व गर्न पाउँदैनौं । धेरै महिला प्रशिक्षकहरू पनि छैनन् ।”

पर्वतारोहणका क्रममा गरेको अनुभवलाई उहाँ यसरी सुनाउनुहुन्छ- “महिला कोमल र पुरुष बलियो भन्ने पुरुषवादी सोच छ । महिलालाई “जोखिमपूर्ण जीव”को रूपमा लिइन्छ । महिलाका शारीरिक चुनौतीहरू हुन्छन् भनेर सानैदेखि त्यसरी नै हुर्काएको हुन्छ । पर्वतारोहणमा शारीरिक बल चाहिन्छ, जुन पक्षबाट बालिकालाई बच्चादेखि नै तालिम गरेको हुँदैन । हुन त पानी बोकेर, भाइबहिनी बोकेर हिँडिरहेका हुन्छौं तर हामीलाई सानैदेखि केटीले गाह्रो काम गर्दैन भन्ने कुरा पनि मानसिक रूपमा भरिएको हुन्छ । केटा मान्छेलाई सानैदेखि चुनौतिको सामना गर्न सिकाउने वातावरण हुन्छ । स्कुल छोडेपछि उनीहरू जिम जान्छन्, साइकलिड, पहाडतिर हाइकिड, साथीसँग घुम्न जान्छन् तर केटी पढेर विहे गर्ने र घरका काम गर्नेजस्ता प्रक्रियामा अभ्यस्त हुँदै जाने रूपमा सोचिन्छ र सोही अनुसारको व्यवहार गरिन्छ ।”

हरेक आरोहणको टिममा डाक्टर हुँदैन । सगरमाथा आधार शिविरमा हिमालय रेस्क्यु एसोसिएसनले स्वास्थ्य शिविर राख्छ । अर्जेन्टिना, आन्टार्कटिकाको बेस क्याम्पमा भने डाक्टरको व्यवस्था हुन्छ । नेपालमा टिममा खाना पकाउनेदेखि लिएर हरेक काम गर्दा परिवारजस्तै बसेका हुन्छन् । विदेशमा आफ्नो जिम्मेवारी आफैले गर्छन् । सुस्मिता भन्नुहुन्छ, “नेपालमा पैसा तिरेर पनि अरु विदेशी क्वाइन्टलाई जस्तो सेवा दिइन्न ।”

‘संचारको कुरा गर्दा सगरमाथा आधार शिविरसम्म मोबाइल टिप्छ तर सबै ठाउँमा कभरेज हुँदैन । विदेशमा पर्वतारोहणका लागि मान्छेहरू मौसमको अद्यावधिक गरिरहेका हुन्छन्, घण्टाघण्टामा । त्यो सगरमाथामा पनि हुनुपर्छ, जुन व्यवस्था यहाँ छैन । यहाँ त समूहमा मौसमविदसम्म पनि हुँदैन । इन्टरनेटमा मौसम हेरेर आफैले निर्णय गर्दै जानु पर्ने अवस्था छ’, सुस्मिताको अनुभव बोल्छ । उहाँ अगाडि माग गर्नुहुन्छ- पर्वतारोहणमा राज्यले रोयल्टी, पर्मिट फी लिइरहेको हुन्छ तर सेवा सुविधाको अवस्था निकै कमजोर छ । दैनिक रूपमा मौसम अद्यावधिक गर्ने गरियो भने सजिलो हुन्थ्यो । यस्तै स्याटलाइट फोन, वाकीटकी प्रयोग गर्न महँगो छ । त्यसमा कर कम गर्नुपर्नेछ ।”

देश विदेशका पर्वतारोहण पछि सुस्मिताले अनुभव गरेको अर्को कुरा हो, राज्यले पर्वतारोहणअगाडि हिउँको अवस्था कुन स्तरमा छ भनी हेर्नुपर्छ। उहाँलाई माउन्ट मिकिन्ती चढ्ने बेलामा एउटा डिभाइस (आभलान्स बेकिन) दिइएको थियो। यो शरीरमा राखिन्छ। त्यसले मानिस हिउँले पुरिएको खण्डमा कहाँ छ भनी पत्ता लगाउन सहयोग गर्छ। सुस्मिता भन्नुहुन्छ, “हिमपहिरो आएर पुरियो भने त्यसले कहाँ छ भनि देखाउने गर्छ, थाहा पाउन सजिलो हुन्छ, यो हामी सगरमाथामा जाँदा पनि प्रयोग गर्दैनौं जबकि हाम्रो (नेपाल)मा हिमपहिरोको खतरा बढी छ। हिमपहिरो जाँदा कति मानिस खाल्डोमा खस्छन्, समयमा उद्धार हुँदैन। थाहा नै पाउँदैनन् मान्छे कहाँ छ भनेर। त्यसैले सुरक्षित हुने उपाय अबलम्बन गरिनुपर्छ। बाटो बनाउनु र डोरीको भन्ज्याड हाल्नुअगाडि हिउँ र हिमपातको अवस्था कस्तो छ, त्यो हेर्न जरुरी छ।”

रजस्वला हुनु महिलाहरूको प्राकृतिक प्रकृया हो। यो प्रक्रिया हुँदा सुस्मिता घरमा हुँदा सहनै सक्नुहुन्न तर ट्रेकिङ गएपछि उहाँलाई दुखाईको अनुभव नै हुँदैन रे। यस्तो अवस्थामा विदेशका हिमालमा केही फोहोर गर्न पाइँदैन। रजस्वला हुँदा प्याडलाई व्यवस्थित गर्न पोको पारेर ल्याएर उपयुक्त ठाउँमा व्यवस्थापन गर्ने गरिन्छ। हिमालमा शौचालय हुँदैन। त्यसैले विदेशमा प्याकेट दिइन्छ, जसमा ठोसवस्तु मात्र राख्न मिल्छ। लिक्विडको लागि टेन्टभित्र “पी बोटल युज” गर्नुपर्छ, तर नेपालमा त्यस्तो अभ्यास प्रायः नहुने सुस्मिताको अनुभव बोल्छ। सन् २००८ को एभरेष्ट एक्सपीडिसनमा जाँदा समूहमा भएकामध्ये पाँच जना महिला पर्वतारोहीको रजस्वला भयो, जुन समय भन्दा निकै अघि भएको थियो। पर्वतारोहणका क्रममा शरीरले पनि नियमित भन्दा फरक तरिकाले काम गर्ने गरेको अनुभव सुनाउँनुहुन्छ, सुस्मिता। उहाँको कथन छ, “नियमित प्रक्रियामा हुँदैन।”

सुस्मिता सन् २००३ मा पहिलो पटक सगरमाथा जानुभएको थियो। तालिमको दौरान निकै लामो समय त्यहाँ बिताउनु पनि भयो। त्यसयता हिमाल पग्लिने क्रम बढेको उहाँको अनुभव बोल्छ-“२०११ मा खोलाजस्तो बगिरहेको थियो। २००३ मा त्यस्तो पग्लेको देखेका थिएनौं। हिमालको हिउँ घटबढ हुने क्रम तथा परिवर्तन हरेक वर्ष भइरहेको छ। २००३ मा राम्रो हिउँ थियो। तर २००८ मा जाडोमा पनि पर्याप्त हिउँ भएन। जाडो महिनामा पानी परेन त्यसैले हिमालमा हिउँ कम

थियो । हामीलाई चट्टानमा हिँडिरहेको जस्तो हुन्थ्यो । २०११ मा दिनदिनै पानी परेकोले हिउँ पर्थ्यो । तर पनि हिमालको 'पग्लिने क्रम' उच्च छ ।

विश्वका सबै उच्च हिम श्रृंखलाको सफल आरोहण पछि सुस्मितालाई आमाले सोध्नुभयो- अब हिमाल आरोहण गर्न पुग्यो ? सुस्मिताको उत्तर "पुग्यो" भन्नेमा थिएन । उहाँ भन्नुहुन्छ, पर्वतारोहण अब मेरो अर्को घर बनेको छ कसरी नाता टुटाउनु ? हिमालप्रतिको आशक्ति व्यक्त गर्दै उहाँ भन्नुहुन्छ- "यत्तिकै छोड्न गाह्रो हुन्छ मलाई ।" सुस्मिताले पर्वतारोहण र खेलकुद मार्फत महिला र बालबालिकामाथि हुने हिंसाविरुद्धको अभियान चलाउने काम पनि गर्दै आउनुभएको छ ।

जर्मन निवासी न्यूरोसर्जन विराट विक्रम निरौलासँग सन् २०१६मा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौंमा दर्ता विवाह गरेकी सुस्मिता हाल जर्मनमै बस्दै आउनुभएको छ । सन् २०१७, फेब्रुवरीमा जन्मिएको शिशुको स्याहारमा लाग्नुभएकी सुस्मिता श्रीमान विराट पनि पर्वतारोहण प्रति निकै चाख राख्ने व्यक्ति भएकोले भविष्यमा पनि पर्वतारोहणसँग आफ्नो नाता कायम रहने कुरामा विश्वस्त हुनुहुन्छ ।

सुस्मिता मास्केले आरोहण गरेका संसारका सर्वोच्च शिखरहरू

महादेश/देश	हिम चुचुरो/उचाई	मिति
यशिया/नेपाल	सगरमाथा/८,८४८ मिटर	सन् २००८ मई २२ र सन् २०११ मई १८
युरोप/रुस	एल्ब्रस/५,६४२ मि	सन् २०१३ जुन २६
अफ्रिका/तान्जानिया	किलिमन्जरो/५,८९६ मि	सन् २०१३ जुलाई ५
अष्ट्रेलिया	काजिएस्को /२,२२८ मि	सन् २०१३ जुलाई २५
दक्षिण अमेरिका/अर्जेन्टिना	अकंकगोवा/६,९६१ मि	सन् २०१४ जनवरी १३
उत्तर अमेरिका/अमेरिका	मकिन्ले /६,१९४ मि	सन् २०१४ जुन २३
अन्टार्टिका	भिन्सोन मासेफ/४,८९२ मि	सन् २०१४ डिसेम्बर ६

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- राजथला, अमिका, २०१५, हसना म्यागेजिन, पूर्णांक ८८, पृष्ठ १६-२१